

Ankara tarihini Kızılay sokaklarından öğrenmek...

Ankara başkent olduğu zaman Kızılay diye bir semt yoktu. Atatürk Bulvarı ve çevresi bayındır hale getirilirken, Kızılay kavşağı merkez olmak üzere, burada kurulacak sokak ve mahalle adları için çok anlamlı bir yola başvurdular; Oğuz töresine göre verilecekti adlar.

Oğuz töresi şudur; Oğuz orduları otağ kurduğu yerde iz bırakır, yani adını bırakırdı.

Sakarya Meydan savaşına giderken Kuvayi Milliye orduları Kızılay çevresinde toplandılar. Buranın o zamana kadarki adı Oğuz Kırı idi. Ağaçlıklı, fidanlıklılı kır alanıydı.

Mustafa Kemal ve arkadaşları 27 Aralık (1919) günü Dikmen'den aşağı Kızılcaabayır'ı indiklerinde burada binlerce Ankaralı onlara Oğuz ateşleri yaktı, gelenler atlarıyla ateşin üzerinden atlayarak Ulus'a gittiler. Oğuz töresine göre bir karşılamaydı; 500 davul 70 zurna ile karşıladılar Atatürk'ü. Törede davul çalmak Şahlanış demektir. Oğuz Kırı davul zurna sesleriyle inledi.

Zaferden sonra buraların bayındır hale getirilmesine sıra geldi. Bu da Oğuz töresine göre olmalıydı. "Bayındır" adı bile unutulmadı; Sakarya caddesine ad konulduğunda ona açılan sokaklardan biri Bayındır oldu. Sakarya caddesine açılan Selanik, İnkilâp, Bayındır sokakların diğer başında Zafer Meydanı yer aldı. Şimdi burada Zafer Çarşısı ve karşısında Zafer Parkı bulunur. (Yeri gelmişken, 2010 yılında Zafer parkına konulan ahşap heykeller, giyotin, kuleye hapsedilmiş kafalar, kolları çivilenmiş Artemis, vb, asla Oğuz töresine uygun değildir, hiç biri yüzüne bakılacak heykel de değildir, bunlar oradan kalkmalıdır.)

Devrimin izlerini sokak adlarında sürüyoruz.

Bayındır, Selânik ve İnkilâp sokakları Sakarya caddesinden geçip Ziya Gökalp caddesine kavuşur, oradan devam eder Meşrutiyet Caddesine ulaşır!

Sakarya Caddesi ise bir başından Hürriyet Meydanına açılırken diğer başından Mithat Paşa'ya kavuşur! Kimdir Mithat Paşa, kimdir Ziya Gökalp?

Zafer Meydanına ünlü Ankara heykeli Hitit Kursundan girilir. Kurs üzerindeki semboller tamamen Oğuzlu sembolleridir; Kurs, Öküzün boynuzları üzerinde yükselir, Geyik ve üzerinde Üç Nokta bulunan güneş.

Zafer Meydanına ise Lozan meydanından geçerek gelinir. Lozan Meydanı bugünkü adıyla Sıhhiye Abdi İpekçi Meydanıdır.

Bugün Kızılay Meydanı dediğimiz yerin o zamanki adı da Hürriyet meydanıydı. Sıralayacak olursak; Lozan Meydanı, Zafer Meydanı, Hürriyet Meydanı!

Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulurken kurucu irade ilham aldığı bütün değerleri bu meydanlara ve bu sokaklara yazdı, bunu açıkça görüyoruz.

Atatürk Bulvarı üzerinde, Kızılay kavşağını, yani Hürriyet Meydanını çevreleyen mahalle adlarına bakalım:

a-Kızılay binasının bulunduğu tarafta Kızılay Mahallesi. (Sıhhiye bölüğü burada toplandı!)

b-Güven Park yönünde Devlet Mahallesi.

c-Sakarya Caddesi çevresinde Cumhuriyet Mahallesi

d-Gökdelen tarafında Meşrutiyet Mahallesi ve yanında Kocatepe Mahallesi.

Güven Park'ın adı Emniyet Abidesi! Üzerindeki kabartma yazıda "Türk Öğün Çalış Güven" yazıyor olması nedeniyle Güven Park olmuş adı! Güven Park'ın yanında Müdafaa Caddesi! Çok ilginç; 2013 yılında emniyet kuvvetleri bu parkı mesken tuttu!

Lozan Meydanından bir kol Necatibey Caddesi açılır; Gazi Mustafa Kemal Bulvarının altından süzülür, Namık Kemal Mahallesinden geçer, Devlet Mahallesine ulaşır.

Kimdir Necati Bey (Mustafa Necati), kimdir Namık Kemal?

Kızılay Mahallesinin İzmir, Sümer ve Fevzi Çakmak sokakları Devlet Mahallesinde devam eder. İzmir ile Sümer sözcükleri sesdeştir, bunu da bilerek koymuş olabilirler!

Geçelim Maltepe ve Yüce-tepe'ye.

Antik dönemlerde burada bir Hitit Höyüğü varmış. Tepe sözcüğüyle örtüşen yükseklik var elbette. Ancak buranın kutlu (yüce) bir yer olduğunu bize Mal-tepe adı ve tarihçi Bilal Şimşir söylüyor. Sümer Tanrısı Ulu Ma'nın oğulları (Uma-Ulu) buraya gömülmüş olmalı. Oğuz töresine göre sıfatlarını bırakmışlar bu tepede.

Ne büyük tesadüftür ki yine bir Ulu Oğuz Beyi, U'May'ın Türk Milletine büyük armağanı demek lazım, Yüce Atatürk şimdi burada Yüce-tepe'de çok doğru yerde yatıyor!

Anıttepe diyoruz adına. Akdeniz Caddesi burada. Gençlik caddesi ile buluştuğu yerdeki sokak adlarına bakınca tam bir Oğuz töresi buluyoruz:

Ata sokak, **Ordular** Sok, **İlk** sokak, **Hedef** sokak, **İleri** sokak ve bu sokakların açıldığı **Akdeniz** Caddesi! Sakarya Meydan Savaşına hazırlanan ordulara, “Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz’dir, ileri!” komutunun burada verildiğini anlıyoruz.

Gençlik caddesi ile kesişen yerde, İleri sokak ile buluşan bir sokağın adı Ar Sokak olarak geçiyor. Muhtemeldir, **Arş** sokak olacaktı, Ş-S sıkışmasıyla (ş) harfi düşmüş gibi. Bu açıdan bakınca, “İleri” komutuyla birlikte “Arş” denilmiş olması muhtemeldir ve hiç yanlış olmaz!

Ordular, İlk, Hedef, Akdeniz, İleri, Arş; imza; Ata!

Şifresi bir Oğuz töresidir. Şöyle ki; Polatlı’ya (Gordion) kadar gelerek tüm Ege’yi işgal eden İskender’in Ege’de bıraktığı yağmacı Yunan ordularını denize dökmek üzere Birleşik Oğuz Ordularını Amasya’da toplayan 1.Mitri Date’nin, aynı güzergahtan ilerleyerek otağ kurduğu yer SART idi (MÖ.304). Sart’a giderken mola verdikleri yerler Uşak (Saka), Kula(Ogul), Salihli (Soli eli), Sart (Ata-şehir) olmuştu. Oğuz ordularının başkomutanı Milet Uygarlığının Kios(Oğuz) Beyi Sinoplu 1.Mitridate (3.Darius’un yeğeni, 1.Bedri Dede) idi.

Yine aynı güzergahta yine Yunanlıları kovalıyor, yine adımızı ordular topladığımız yerlere yazıyorduk, Sakarya savaşıyla Polatlı’yı Yunan ordularından temizlerken adeta Gordion’un rövanşını alıyorduk!

Akdeniz Caddesi, gerçekten Eskişehir istikametinde uzanıyor. Kesiştiği ilk caddenin adı Mareşal Fevzi Çakmak Caddesidir. Anıttepe’yi çevreleyen üç cadde; Gençlik Caddesi, Akdeniz Caddesi, Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi!

Kızılay Kavşağına dönelim, yani Hürriyet Meydanına.

Burada Sıhhiye bölüğü savaş hazırlığı yapmıştı. Yani Kızılay taburu... İşte adı odur!

Ankaralılar verdikleri yün çorapları, yün fanilaları, sargı bezlerini, eski çaputları, kuru üzümleri, yufka ekmekleri, peynir topaklarını, tendürdiotları, vs bu merkeze getirdiler. Mustafa Kemal’in başkomutanlık yardımcısı Tabip Miralay Mehmet Arif Bey acil yardım ekiplerini de burada eğitti, savaşa ilkyardım hazırlıkları burada başladı. Önemi nedeniyle burada Kızılay binası yapıldı, yakın zamana kadar üzerinde Kızılay (Hilal) sembolü bulunuyordu. Ta ki, bina Türk devriminden intikam almak isteyen küresel şirketler için AVM yapıncaya kadar.

Kızılay binasıyla birlikte Bandırma Vapurunun kutlu yolcularından Tabip Miralay Mehmet Arif (Finci) de tarihe gömüldü! Sakarya cephesinde başkomutan yardımcısı, Afyon Cephesinde de Eskişehir Sıhhiye Birliğinin komutanıydı, Yunan karargâhlarına kadar köylü kılığında sızan malûmat toplardı, düşmanlarımız onu hiç affetmedi. O’nu ve Kızılay Taburunu tarihten silmeyi maalesef başardılar. Sırada ilginç tarihten silme yolları var: çünkü Konur, Karanfil ve Yüksel sokaklarında sağlı sollu inşa edilmiş yüz tane darağacı, üzerlerinde insan, kartal ve timsah benzetmeli kum torbasından cesetler 2009’dan beri sokaktan geçene korku salıyor! (Belediyeye şikâyetimiz üzerine dekoratif cesetler kaldırıldı, ancak darağaçları duruyor.)

Tarihten silme cezası verilmiş yerlerden biri de Sakarya Caddesidir. 2005 yılından itibaren burada yapılan ahşap heykeller, Şanlı Sakarya ile asla örtüşmeyen, İdam Sehпасı, Sarhoş Adam, Örs Maşası, Rahmi delik kadın, Ayakları kesik kadın, Kütük Baba, Çivisi çıkmış Dünya, gudubet Artemis, Oklar saplanmış kütük, Giyotin, gibi heykeller var. Diğer yandan buraya açılan İnkilâp ve Bayındır sokakların bar sokağı yapılması ise bir diğer değersizleştirerek tarihten silme cezasıdır. İnkilap sokak deyince artık bir devrim gelmiyor akıllara, oradan geçmek bile istemiyor insan.

Akdeniz caddesinin adını 2006’da değiştirdiler ama tutmadı, kaldırıldı.

Sıra kendi mahallemize ve kendi sokağımıza gelene kadar fark etmeyebiliriz, onun için Oğuz töresini diri tutmalıyız. Aksi halde sıra adımızı kirletmeye ve kendimizden utanmaya gelebilir. Türk adından utanan bir Osmanlı Saltanatı vardı, İngiliz hayranı, vatan hainiydiler, vatan şairlerini hapse atıyor ya da sürüyorlardı. Onların halkı aşağılamasına karşılık Türk olmaktan onur duyan marşlar yazdı Mustafa Kemal’in inkilâpçıları. Çünkü Türk olmak, ırkçılığı değil tersine halkçılığı ve vatan savunmayı ifade ediyordu. Bir örnek vereyim:

Adımız andımızdır yoluna can koyarız,

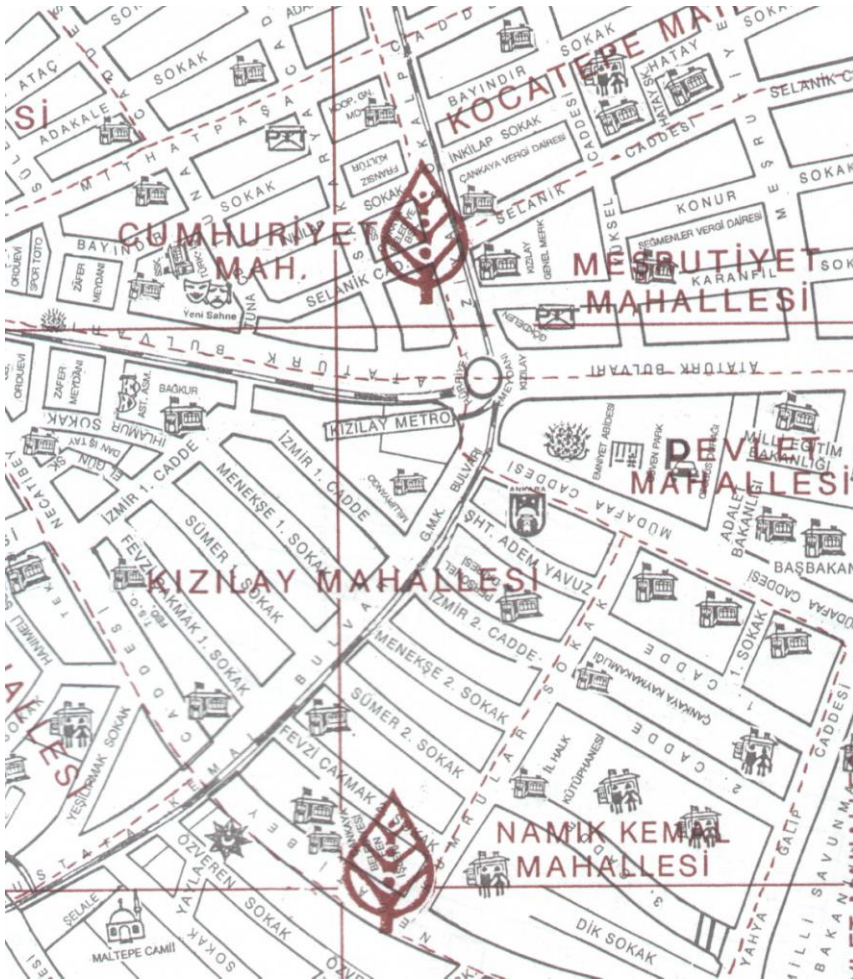
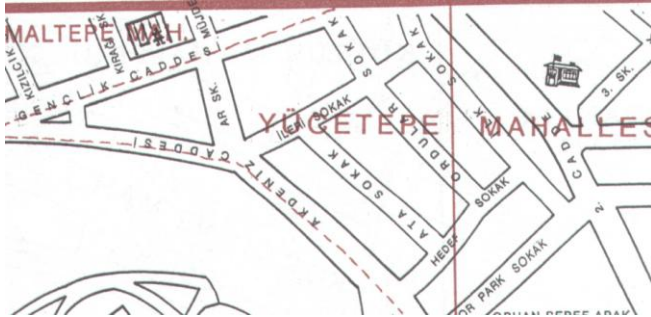
Türk olmayı en büyük şeref, en büyük şeref ve şan sayarız!

Türküz, Türküz dedikçe kalbimiz almakta hız,

Türk olmayı en büyük şeref, en büyük şeref ve şan sayarız!

....
Taksim Gezi Direnişine destek için Ankara-Kızılay'da Sıhhiye Taburunun yerine dikilen o ucube AVM binasının karşısına geçip arkasını Güven Park'a dönerek kitap okuyanlar gördüm. Bu yazıyı onlar okusun isterim.

Cumhuriyeti korumak, Ankara sokak adlarını bilmekle başlar desem yanlış olmaz. Bu nedenle okurlarıma Muzaffer Örkçüođlu'dan bir harita armağan edeceğim.

Kaynak: Muzaffer Örkçüođlu, Ankara Klavuzu, 2004

Ankara Oğuzlu tarihini merak edenler için Ulus çevresindeki mahalle ve sokak adlarına dikkat etmelerini öneririm. Örneđin Ulus'ta Kızılbey vergi dairesinin adı size bir şey demeli. Çünkü Mustafa Kemal'e Ulus çevresinde Sümerbank, Ziraat Bankası, Postane, Meclis Binası yapсын diye arsalarını hediye eden Kızılbey obasının adından, vergi dairesinden başka iz kalmadı!

Mahiye Morgül
3.7.2013 Ankara

Yazınızdaki haritaları ve ilgili paragrafı ekledik bilginiz olsun.
<http://www.sanatsalhaber.com/yazi.asp?id=823>

Mustafa Kemal Atatürk ile birlikte mücadele verip sonrasında arazileri hibe eden dedemin adı **Davut KIZILBEY**'dir. Fotoğrafi İstanbul'da ablamlarda var temin edeceğim.

Birde vakfın sitesi var, orada pek isimden bahsedilmiyor ama kalıntıların fotoğrafları var. Bu site de benim mücadelem sonunda açıldı. (www.kizilbey.org)

Sevgiler,

Faruk KIZILBEY